
Kyrkomötet
Motion 2019:28
av Nils Gårder

Den särskilda undervisningen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på hur det i kyrkoordningen kan anges att församlingen ska ha en plan för sin undervisning,
2. ge kyrkostyrelsen tillkänna vikten av att församlingarnas behov av teologiskt välutbildade lärare tillgodoses.

Motivering

Jag ansluter mig till kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 *Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning* med förslag att kyrkomötet ska göra ett uttalande samt uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det som anförts. Dock anser jag det befogat att kyrkomötet ytterligare förtydligar ansvaret för undervisning som en särskild del i församlingarnas grundläggande uppgift samt understryker betydelsen av att undervisningens behov beaktas i kyrkans utbildning.

Med uttrycket kyrkans undervisning kan avses allt det kyrkan uttrycker i ord och handling. Då innefattas gudstjänst, förkunnelse, själavård och hjälpverksamhet liksom alla andra vittnesbörd. När i kyrkoordningens 2 kap. 1 § nämns församlingens uppdrag att bedriva undervisning avses enligt min uppfattning inte undervisning i denna vidare mening utan i en snävare mening där undervisning sidordnas i förhållande till gudstjänst, diakoni och mission. Jag väljer att i denna snävare innebörd använda begreppet den särskilda undervisningen.

Naturligtvis är undervisning i dess vidare mening av avgörande betydelse för att föra människor till tro. Även jag ansluter mig till den i skrivelsen s. 5 f. klassiska synen (Klemens av Alexandria) att undervisning i vid mening bör omfatta *transformatio/n/* (att vända sitt hjärta till Jesus), *formatio/n/* (att följa Jesus) och (därefter) *informatio/n/* (undervisning i troslära). Dock menar jag att vi i detta kyrkomötes sammanhang har skäl att särskilt uppmärksamma den särskilda undervisningen (*informatio*). Ett arv från reformationen är att *informatio* inte ska förbehållas en mindre grupp utan genom allmän katekesundervisning räckas till fler. Denna utveckling blev betydelsefull för såväl de evangeliska kyrkorna som den romersk katolska. Jag tror att vi i vår kontext kan möta många, vilka önskar undervisning om kristen troslära. Min uppfattning är att vi i vår sekulära kontext bör erbjuda denna även till dem som inte medvetet vänt sig till och valt att följa Jesus. Ett sådant synsätt påverkar hur och var och om vad undervisning bör erbjudas.

I skrivelsen läggs, enligt min tolkning, liksom i den sista läroplanen i kristendom för folkskolan särskild vikt vid kristen etik men mindre vikt vid kristen troslära

(dogmatik). Detta kan ifrågasättas enär kyrkostyrelsen har i annat sammanhang informerat om att de många unga som utträder ur kyrkan rättframt anger att orsaken till utträdet är att de inte tror på Gud. Utträdet anges däremot inte bero på att kristen etik upplevs som stötande eller främmande. Det är tron som ses som omöjlig eller överflödigt (jämför synsättet Good without God). Detta främlingskap för tron kan bero på en falsk bild av den kristna tros läran.

Till kyrkans tradition hör glädjande nog att lära människor att tänka själva. Tro och förnuft är inte motsatser men upplevs idag av många så. Den särskilda undervisningen bör i vår tid vara tillgänglig inte endast för dem som avgjort sig utan även för de tveksamma och de avvisande. Kristen dogmatik (och etik) kan behöva presenteras och diskuteras utan att detta är förenat med kravet att den studerande ska ansluta sig till bekännelsen eller delta i gudstjänsten eller ens vilja ingå i en kristen social gemenskap. För att möjliggöra detta måste församlingarna själva eller i samverkan i pastorat ha tillgång till teologiskt välutbildade lärare med kunskap även om idéhistoria och aktuella och äldre filosofiska strömningar. Det bör även övervägas om stiftet ska återinrätta ”katedralskolor” som gemensamma kunskapscentra och undervisningsinstitutioner för hela stiftet.

I skrivelsens slutliga utformning saknar jag en erinran om att Svenska kyrkans församlingar nu har ett större eget ansvar jämfört med den tid då församlingens undervisning kompletterades av – eller snarast till stor del togs om hand av – skolans kristendomsundervisning. Likaså saknar jag en större uppmärksamhet på behovet av en stärkt kompetens hos kyrkans anställda med ansvar för undervisning. Mina yrkanden i denna motion syftar till att kyrkomötet ska tydliggöra detta.

För att inte satsningen på undervisning ska bli ett övergående projekt utan en bestående verksamhet krävs enligt min mening riktlinjer så att inte endast de mest entusiastiska utan även andra erbjuder en god fortlöpande undervisning. Varje församling bör ha en plan för hur församlingen ensam eller i samverkan i pastorat ska erbjuda lämplig undervisning. I församlingsinstruktionen ska ingå ett pastoralt program för den grundläggande uppgiften att bl.a. bedriva undervisning (57 kap. 5 § kyrkoordningen) men erfarenheten visar att församlingsinstruktionerna regelmässigt inte innehåller någon konkret plan för undervisningen. En undervisningsplan bör vara konkret och aktuell. Den nuvarande nyssnämnda bestämmelsen i kyrkoordningen är sålunda inte tillräcklig. Inte heller ger kyrkoordningens reglering av dopundervisning (22 kap. 1 och 5 §§ kyrkoordningen) stöd för att församlingen ska ha en plan för all dess särskilda undervisning.

Deltagandet i kyrkans undervisning baseras helt på frivillighet och ges i konkurrens med mycket annat. För att kunna nå det breda intresse som kyrkostyrelsen eftersträvar krävs därför att de presumtiva studerande – barn som vuxna – tycker att undervisningen är mycket bra till sitt innehåll. En grundförutsättning för detta är att kunskapsnivån hos lärarna är god. Utan denna finns risk för att undervisningen blir ytlig och auktoritär och därmed ointressant. Det är naturligt att teologiskt utbildade präster åter tar ett större ansvar för undervisning. Detta torde på sikt kräva ökad uppmärksamhet på pedagogik i prästutbildningen i allmänhet och/eller i prästutbildning med särskild inriktning på undervisning. Undervisningen kan naturligtvis även anförtros andra än präster om utbildningskravet är uppfyllt.

Lund den 29 juli 2019

Nils Gårder (POSK)